

Ledamotsinitiativ: Frivilliga resurser i krishanteringen

Branden i Västmanland 2014, Covid-19 och nu Rysslands invasion i Ukraina är exempel på allvarliga kriser och krig som ställer stora och ökande krav på samhället att kunna hantera. Svensk krishantering utgår från tre grundprinciper: Ansvars-, likhets- och närhetsprincipen. Det vill säga att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation. Verksamheten ska fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden – så långt det är möjligt. Och krisen ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Men det kan också behövas en plan B när delar av verksamheterna drabbas av extrema påfrestningar eller av andra skäl inte kan upprätthållas fullt ut. Det kan handla om störning när till exempel personalen inte kommer till jobbet, lokalerna inte går att använda, leveranser av viktiga varor och tjänster inte når oss eller vi drabbas av ett omfattande och långvarigt strömavbrott.

Vilja att bidra – Frivilliga resursgrupper

Vi ser vid olika kriser ett stort engagemang där individer och civilsamhället vill bidra på olika sätt. För att dessa frivilliginsatser ska tas tillvara och kanaliseras på ett adekvat sätt behöver det samordnas och organiseras.

Ett sätt att göra det på är genom sk. Frivilliga Resursgruppen (FRG) där man samlar frivilliga individers och försvarsorganisationers kompetenser på lokal nivå.

FRG finns till hands för kommunen när de ordinarie resurserna behöver förstärkas i utsatta lägen eller vid andra behov kallas in av kommunen vid en kris.

FRG finns etablerade i 155 kommuner (2020). Dessa regleras inte i någon lag eller förordning och varje kommun avgör själv om den vill inrätta en FRG.

De kan till exempel hjälpa till med

- utrymning
- informationsspridning
- samverkan och ledning
- praktiska uppgifter, till exempel hantering av nödvatten och reservkraft
- första hjälpen och medmänskligt stöd till drabbade

Medlemmarna i en FRG har alla gått en grundutbildning på 36 timmar som bl.a. omfattar första hjälpen, hjärt- och lungräddning, att möta människor i kris, att organisera spontanfrivilliga samt i förebyggande brandskyddskunskap.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ger ekonomiskt stöd till utbildningen, som genomförs av Sveriges Civilförsvarsförbund.

Information ger hopp – för adekvat hantering av kriser

Krishantering omfattar de flesta aspekter av människors liv. Men det finns specifika områden som har extra stor betydelse för att upprätthålla både samhällets och individers förmåga vid en kris eller krig. Här kan man tankemässigt använda "3-regeln" som säger att en människa klarar sig:

3 månader utan sanitet

3 veckor utan mat

3 dagar utan vatten (att dricka)

3 timmar utan värme

3 minuter utan luft

Men bara 3 sekunder utan hopp

Rätt förståelse för krisens orsak, omfattning och varaktighet kan vara livsavgörande för att hantera situationen på adekvat sätt. Med rätt information ökar förutsättningarna för att människor hanterar krisen på ett väl avvägt sätt. Får jag tidigt veta att el-bolaget känner till att det är avbrott i elförsörjningen i mitt område, att man arbetar för att lösa problemet och strömmen förväntas vara tillbaka inom 2-3 timmar, ja då kan jag ta på mig en extra tröja och lugnt avvakta.

Om det däremot är svart i huset, kylan börjar bli påtaglig, det var 14 timmar sedan strömmen försvann och du har inte fått någon information, det är tyst. Då kan rädslan komma krypande. Och handlandet riskerar bli en katastrof. Att lämna bostaden och ge sig ut mitt i natten när en isstorm släckt ljuset kan vara det samma som döden! Eller att inte fly om "Putin har dragit ur proppen" som starten på en invasion av Sverige kan vara lika illa.

Med rätt information, framförallt vid större, längre och mer omfattande situationer, uppstår ofta självorganiserade grupper trots att samhället i övrigt har slutat fungera. Vi börjar som människor samarbeta och tar hand om varandra. Om det finns svar på frågorna VAD? HUR? NÄR? VEM? och VARFÖR?

Det är alltså särskilt viktigt med en plan B för att nå ut med och skapa ett bra informationsflöde i händelse av kriser där internet, radio, TV och telefon ligger helt nere.

En möjlighet kunde vara att genom t.ex. ett Idéburet Offentligt Partnerskap, IOP, med cykel-, skid- och/eller MC-klubbar kunna tillhandahålla en "budkavle" med information ut i lokalsamhället inom kommunens geografiska område när alla andra informationskanaler upphört att fungera för att ge "hopp" och förutsättningar för ett adekvat handlande och basal överlevnad.

Centerpartiet vill därför att förvaltningen får ett uppdrag att se över hur civilsamhällets resurser kan bli en del i kommunens kris- och beredskapshandling för ett tryggare och mer hållbart samhälle. Även i kris.

Boo Östberg (C)
Kommunalråd
Vice ordf. Kommunstyrelsen